

Tina Bohak

Konservatorij za glasbo in balet Maribor

MILOŠ BRIŠNIK – POZABLJEN MARIBORSKI PEVSKI PEDAGOG

Izvirni znanstveni članek / Original Scientific Article

Izvleček

Prispevek analizira in sintetizira življenje in delo pevskega pedagoga Miloša Brišnika, katerega 110. obletnico rojstva obeležujemo v letošnjem letu. Gre za prvo poglobljeno študijo, ki temelji na dokumentih in drugih pisnih virih, ohranjenih v arhivu Konservatorija za glasbo in balet Maribor, Glasbeni in filmski zbirki Univerzitetne knjižnice Maribor, Glasbeni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice Ljubljana ter v Digitalni knjižnici Slovenije. Avtorica obravnava Brišnikovo življenje z vsemi bistvenimi prelomnicami, ki se navezujejo na njegovo zasebno življenje in pedagoško kariero. Izpostavljeno je Brišnikovo udejstvovanje na Državni glasbeni šoli v Mariboru (1945–1948) in njenih kasnejših organizacijskih oblikah Srednji glasbeni šoli Maribor (1948–1962), Centru za glasbeno vzgojo (1962–1977) in Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje Maribor (1977–1978). Osvetljen je njegov pomen za solopevsko izobraževanje po drugi svetovni vojni v drugem največjem mestu na slovenskih tleh.

Ključne besede: Miloš Brišnik, pevski pedagog, Državna glasbena šola Maribor, Srednja glasbena šola Maribor, Center za glasbeno vzgojo Maribor, Zavod za glasbeno in baletno izobraževanje Maribor.

Abstract

Miloš Brišnik – The Forgotten Maribor Singing Educator

The article presents the latest research on the life and work of the Maribor singing educator Miloš Brišnik. This year we are marking the 110th anniversary of his birth. This is the first in-depth study, based on documents and other written sources, preserved in the archive of The Maribor Conservatory of Music and Ballet, the Music and Film collection of the University of Maribor Library, the Music collection of the National and University Library and the Digital Library of Slovenia. In the individual segments of the article the author outlines all essential life events considering Brišnik's private life as well as his teaching career. Moreover, the author also systematically presents Brišnik's pedagogical work at the State Primary Music School in Maribor (1945–1948) and its organizational forms the State Secondary Music school Maribor (1948–1962), Centre for Music Education (1962–1977) and Institute for Music and Ballet Education Maribor (1977–1978). The emphasis is laid upon the importance of Brišnik's solo singing education after the Second World War in Maribor, the second largest Slovenian city.

Keywords: Miloš Brišnik, singing educator, the State Primary Music School Maribor, the State Secondary Music School Maribor, Centre for Music Education Maribor, Institute for Music and Ballet Education Maribor.

Življenjska pot Miloša Brišnika

Miloš Brišnik se je rodil 12. oktobra 1906 v Mozirju (hišna št. 43) kot sin slovenskih staršev. Oče Mihael (23. 9. 1866–21. 10. 1953)¹ je bil po poklicu mesar in se je v domačem Mozirju preživljal kot gostilničar, mati Marija (3. 3. 1873–4. 3. 1948),² rojena Brinovec, pa je živela v Ljubljani in se preživljala s podporo svojih otrok.³ Sin Miloš je bil krščen 15. oktobra 1906 v župniji Sv. Jurija, in sicer kot Mihael Brišnik, kar nakazuje tradicijo poimenovanja po očetu, a je potrebno poudariti, da sicer svojega krstnega imena, razen v uradnih dokumentih, nikoli ni uporabljal.⁴ Sicer je bilo v družini Brišnikovih rojenih deset otrok, a je Miloš v dosegljivih virih največkrat omenjal le brata Antona in sestro Anico.⁵ Anton je živel na Vranskem. Septembra 1942 je bil zaradi sodelovanja z okupatorjem aretiran in od gestapa prepeljan v celjske zapore. Dva mesece kasneje so ga ubili Nemci. Največ stikov je ohranjal s sestro Anico, ki se je pri bratu Milošu v letih 1943–1944 tudi učila solopetja. Poročena je bila z bolgarskim državljanom Petroffom, s katerim sta se preselila v švicarsko mesto Bern, kjer je nato služboval na tamkajšnjem bolgarskem veleposlaništvu.⁶ Natančne letnice selitve sestre Anice v Švico ni bilo mogoče ugotoviti, predvidevamo pa, da se je to zgodilo v 50. letih.⁷

Osnovno šolo je Miloš Brišnik obiskoval med leti 1913–1920, in sicer pri Sv. Juriju ob Taboru v Savinjski dolini, kjer je bival pri sorodnikih. Po uspešno zaključenih sedmih razredih osnovne šole se je želel vpisati na gimnazijo ter vzporedno obiskovati glasbeno šolo, a mu slabe gmote razmere tega niso dovoljevale. Sorodniki so ga dali v uk v trgovino, kjer se je izobrazil za trgovskega pomočnika.⁸ V začetku aprila 1923 je pričel delati v trgovini Miloja Repiča z mešanim blagom v Domžalah, kjer je ostal polna tri leta.⁹ Kot trgovski pomočnik je od decembra 1926 do marca 1928 deloval v trgovini z mešanim blagom in deželnih pridelkov pri Janku Artmanu v Sv. Juriju ob južni železnici (danes Šentjur pri Celju, op. p.),¹⁰ nato pa še do sredine junija leta 1928 pri P. Löschniggu v Rogoški Slatini.¹¹ Kot je mogoče razbrati, bi moral Brišnik v letu 1926 opravljati vojaško obveznost, a je bil zaradi kratkovidnosti oproščen vojaške službe.¹² Poudariti je potrebno, da kljub petim letom službovanja v trgovini, Brišnikova težnja po glasbenem

1 Univerzitetna knjižnica Maribor (v nadaljevanju UKM), Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Sklep o dedovanju po smrti Mihaela Brišnika, 10. 1. 1957.

2 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Sklep o dedovanju po smrti Marije Brišnik, 20. 7. 1956.

3 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepiš, rokopis, 29. 6. 1951.

4 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Rojstni in krstni list Miloša Brišnika.

5 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Sklep o dedovanju po smrti Marije Brišnik, 20. 7. 1956, Sklep o dedovanju po smrti Mihaela Brišnika, 10. 1. 1957.

6 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Vprašalna pola, 20. 12. 1946.

7 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Sklep o dedovanju po smrti Marije Brišnik, 20. 7. 1956.

8 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepiš, rokopis, 29. 6. 1951.

9 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Izpričevalo Miloja Repiča, 10. 5. 1926.

10 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Izpričevalo Janka Artmana, 18. 3. 1928.

11 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Spričevalo P. Löschnigga, nedatirano.

12 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Uverenje Komande celjskog Vojnog okruha, 17. 11. 1926, Personalni list, 20. 3. 1957.

izobraževanju ni zamrla. Sam je svojo željo po tem, da petje postane njegov življenjski poklic, v enem izmed intervjujev opisal takole: »Petje je bilo že zgodaj moje največje veselje. Kjer koli se je pelo, naj je bilo v cerkvi ali na koru, na prireditvah ali v družbi, povsod so mi radi dajali solo točke. Izbral sem si že drugi življenjski poklic, toda notranja potreba me je gnala drugam, tako da sem se popolnoma posvetil petju in glasbenemu strokovnemu študiju.«¹³ Ugotovimo, da je Brišniku pomagala sestra Anica, ki mu je s finančno podporo omogočila študij glasbe. Miloš je sredi leta 1928 zapustil službo v Rogaški Slatini in še v istem letu pričel v Ljubljani obiskovati zasebne ure solopetja pri pevskem pedagogu, zborovodji in glasbenem kritiku dr. Pavlu Kozini, kjer je ostal dobro leto.¹⁴ Brišnik je pri dr. Kozini pridobil dovolj pevskega znanja, da je v šolskem letu 1929/1930 pričel obiskovati prvi razred solopetja na Državnem konservatoriju pri Jeanette Foedrantsperg, sicer učenki Mateja Hubada, ki je ob Franu Gerbiču odločilno vplival na razvoj sistematičnega pouka solopetja na Slovenskem.¹⁵ Kot je Brišnik v enem izmed intervjujev dejal, se je v času študija privatno izpopolnjeval pri Josipini Dolenc, ki je bila leta 1933 med prvimi diplomanti solopetja na Državnem konservatoriju v Ljubljani.¹⁶ Zakaj se je odločil za dodatno izpopolnjevanje, ni znano. Na Državnem konservatoriju je obiskoval tudi Operno šolo, v okviru katere je veliko nastopal, solistično pa se je kot tenorist v času študija udejeval precej manj.¹⁷ V 30. letih je veliko koncertiral v domačem Mozirju in okoliških krajih, med drugim je v avgustu 1932, na praznik Marijinega vnebovzeta, kot tenorist – solist nastopil skupaj z domačim pevskim zborom in operno pevko Hedi Tertnik iz Gradca. Kot je zapisal kritik, »[...] sta se pevca posebno uveljavila s Sattnerjevim duetom »Zdrava« in »Assumptio« [...].«¹⁸ Leta 1935 je diplomiral na Državnem konservatoriju na učiteljsko-pedagoškem oddelku in pridobil poklic profesorja solopetja.¹⁹ S pomočjo štipendije, h kateri je pripomogel teolog dr. Franc Ksaver Lukman, dolga leta redni profesor na Teološki fakulteti v Ljubljani in odličen glasbenik,²⁰ je Brišnik svoje solopevsko znanje od marca 1937 do maja 1939 izpopolnjeval v Milanu. Pouk solopetja je sprva obiskoval pri priznani italijanski mezzosopranistki Idi Bergamasco, nekdanji članici milanske Scale, nato pa na milanskem *Conservatoriu di musica Giuseppe Verdi* pri znamenitem italijanskem tenoristu

13 Tine Debeljak, »Pred prvim pevskim nastopom tenorista prof. M. Brišnika,« *Slovenec* 71/96 (1943): 3.

14 Dr. Pavel Kozina je leta 1903 doktoriral iz filozofije na dunajski Filozofski fakulteti, sedem let kasneje (1910) pa je na Dunaju opravil državni izpit iz solopetja. Leta 1921 je ustanovil zasebno pevsko šolo, katere glavne značilnosti je objavil v dveh delih, in sicer kot *Pevsko šolo I.–II.* (1922–1923). Tončka Stanonik in Lan Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon* (Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008), 541.

15 V obdobju med obema vojnama je Jeanette Foedrantsperg sprva poučevala na šoli Glasbene matice, nato pa na Državnem konservatoriju (od leta 1919) in na Glasbeni akademiji (od leta 1939). Po drugi svetovni vojni se je kot solopevska pedagoginja uveljavila na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana (dalje NUK), Glasbena zbirka, fond Glasbena matica, konservatorij; Debeljak, »Pred prvim pevskim nastopom tenorista, prof. M. Brišnika,« 3; *Poročilo društva Glasbene matice v Ljubljani o šolskem letu 1929/1930* (Ljubljana: Glasbena matica, 1930), 14, 36; Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 254.

16 Debeljak, »Pred prvim pevskim nastopom tenorista prof. M. Brišnika,« 3; Nataša Cigoj Krstulović, *Zgodovina, spomin, dediščina: ljubljanska Glasbena matica do konca druge svetovne vojne* (Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2015), 170.

17 *Poročilo društva Glasbene matice v Ljubljani o šolskem letu 1929/1930*, 14, 36.

18 NN, »Braslovče,« *Slovenec* 61/187 (1933): 7.

19 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951.

20 Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 643.

Beniaminu Gigliju.²¹ V Milanu je prav tako obiskoval 14-mesečni tečaj pri mojstru Annibalu Ghidottiju, ki je deloval na *Scuoli di canto perfetta educazione vocale*, kjer se je uril v postopnem fiziološkem študiju dihanja, rabi vokalov, pravilni izgovarjavi v italijanskem jeziku v povezavi s petjem samospevov ter odlomkov iz oper po lastni izbiri (kot npr. *Don Juan* W. A. Mozarta, *La Traviata* G. Verdija, ipd.).²²

Vzporedno s študijem na ljubljanskem konservatoriju se je Miloš Brišnik zasebno izobraževal na celjski realni gimnaziji, kjer je po prihodu iz Italije leta 1939 opravil zrelostni izpit in uspešno zaključil šolanje.²³ Ker kljub ustrezni splošni in glasbeni izobrazbi, ni dobil zaposlitve, se je s 1. junijem istega leta zaposlil pri ljubljanskem mesarskem mojstru Francu Zajcu, kjer je bil zaposlen kot blagajnik in knjigovodja vse do 15. maja 1945.²⁴ V letu 1940 je v Ljubljani ustanovil pevsko šolo, pričel poučevati jezike ter se vpisal na ljubljansko filozofsko fakulteto, kjer je študiral romanistiko.²⁵ V času okupacije je živel v Ljubljani, na Potočnikovi 8 in materialno izdatno podpiral OF pri ljubljanskih nabornih akcijah.²⁶ Aktivno je govoril nemški, francoski, italijanski in angleški jezik.²⁷

Kot umetniški poustvarjalec – tenorist je Miloš Brišnik s samostojnim recitalom debutiral konec aprila 1943 v veliki Filharmonični dvorani, kjer je pretežno poustvaril repertoar, ki ga je pripravil na izpopolnjevanju v Milanu. Ob spremljavi pianistke Silve Hrašovec se je v prvem delu predstavil s samospeli različnih domačih in tujih skladateljev, v drugem delu pa z eno oratorijsko in s petimi opernimi arijami.²⁸ Vsekakor je potrebno poudariti, da je Brišnik imel za koncert pripravljen izjemno obsežen in zahteven spored, v katerem bi lahko zelo tehtno dokazal tehnično in muzikalno dovršenost, vendar pa, kot je razvidno iz kritike skladatelja, pianista in pedagoga Marijana Lipovška, temu ni bilo tako. Lipovšek je po koncertu med drugim zapisal: »[...] *Žal moramo ugotoviti, da pevska kariera ni za koncertanta. Volja, s katero se je podal na pot težavnega študija, je zares nenavadna, a pri največji dobrohotnosti je ne moremo smatrati za prav in pametno usmerjeno. [...] Stroga*

21 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Potrdilo Beniamina Giglija o obiskovanju individualnih ur solopetja, 9. 3. 1938.

22 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Potrdilo prof. Annibala Ghidottija o obiskovanju tečaja, 11. 8. 1939; Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Personalni list, 20. 3. 1957; Debeljak, »Pred prvim pevskim nastopom tenorista prof. M. Brišnika,« 3.

23 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951.

24 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Prošnja za priznanje delovne dobe, 14. 12. 1966.

25 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Legitimacija Miloša Brišnika kot rednega slušatelja Filozofske fakulteta na Univerzi Kralja Aleksandra I. v Ljubljani v šolskem letu 1940/41; Debeljak, »Pred prvim pevskim nastopom tenorista prof. M. Brišnika,« 3; Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951.

26 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Vprašalna pola – Miloš Brišnik, 20. 12. 1946; Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951.

27 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Osebni karton Miloša Brišnika, 1. 9. 1969.

28 Podrobnejši koncertni spored: L. Mililotti: *Ubogi mornar*, K. Hoffemeister: *Narcisov cvet*, G. Krek: *Izkušnja*, A. Lajovic: *Iskal sem svojih mladih dni*, V. Billi: *Prepeva čriček*, E. Grieg: *Eros* ter K. Spross: *Včeraj in danes*, G. F. Händel: arija iz oratorija *Mesija*, J. Massenet: *Sanje* iz opere *Manon*, W. A. Mozart: arija iz opere *Don Juan*, P. I. Čajkovski: arija Lenskega iz opere *Jevgenij Onjegin*, C. Gounod: arija iz opere *Faust* ter G. Rossini: arija iz opere *Seviljski brivec*. NUK, Glasbena zbirka, fond Miloš Brišnik, mapa Kronika, Koncertni list – Samostojni koncert M. Brišnika, 30. 4. 1943; Debeljak, »Pred prvim pevskim nastopom tenorista prof. M. Brišnika,« 3.

presoja njegovih [Brišnikovih op. p.] zmožnosti, ki naj jih eventualno prekontrolira po kakem pametnem in nepristranskem muziku in dobrem pevskem pedagogu, ga bo gotovo odvrnila od nadaljnega koncertiranja, od udejstvovanja, za katero smo odgovorni narodu in umetnostnim vzorom samim.«²⁹ Brišnik je kritiko več kot očitno sprejel in se soočil s svojimi umetniškimi potenciali, saj umetniško ni več deloval, pač pa se je še intenzivneje podal v pedagoško udejstvovanje. Leta 1940 je ustanovil pevsko šolo in v nadaljnjih dveh letih v njenem okviru redno prirejal samostojne koncertne večere v ljubljanski mali filharmonični dvorani, kjer so se njegovi gojenci predstavili v dveh delih – v prvem z izbranimi samospevi, v drugem pa z izbranimi opernimi arijami. Posebno pozornost je namenjal tudi uprizoritvam duetov. Nastopili so sestra Miloša Brišnika, mezzosopranistka Anica Brišnik, Marjanca Polajnar, tenorist Roman Lupinc, sopranistka Tinka Tomšič ter mezzosopranistka Dragica Sadnik, ki se je uveljavila kot operna pevkva in je predstavljena v nadaljevanju.³⁰ Kot redni spremljevalec obeh koncertov se je predstavil pianist in skladatelj Jože Osana, sicer po izobrazbi filolog, ki se je rodil in odraščal v Ljubljani. Leta 1948 se je preselil v Argentino, kjer je v Buenos Airesu poučeval v lastni glasbeni šoli in se udejstvoval kot koncertni pianist. Od leta 1971 je bil organist v slovenski župniji Brezmadežne v kanadskem Torontu in tam poučeval petje v slovenski šoli ter vodil mladinski pevski zbor.³¹ Kritičkih odzivov na letna koncerta Brišnikove pevske šole med dosegljivi viri ni bilo zaslediti.

Predvidevamo, da je pedagoško udejstvovanje Miloša Brišnika v Ljubljani usodno zaznamovalo tudi njegovo zasebno življenje. Med svojimi učenkami je posebno naklonjenost gojil do trinajst let mlajše mezzosopranistke Dragoste Sabine oz. Dragice Sadnik (8. 10. 1919–6. 3. 2005),³² s katero sta se 7. avgusta 1948 v Mariboru poročila. Otrok nista imela.³³ Dragica Sadnik, sicer rojena v kraju Sv. Pavel pri Preboldu (danes Prebold, op. p.),³⁴ je petje med leti 1938–1940 študirala na ljubljanskem konservatoriju pri Jeanette Foedrantsperg, nato pa je s študijem nadaljevala v zasebni pevski šoli pri Brišniku.³⁵ Med drugim se je izpopolnjevala na koncertnem in opernem oddelku dunajske akademije. Leta 1944 je kot članica Opernega studia debutirala na ljubljanskem opernem odru, in sicer v vlogi pastirja Lela v operi N. A. Rimskega-Korsakova *Sneguročka*.³⁶ Leto kasneje se je zaposlila v mariborski operi, kjer je neprekinjeno pela do upokojitve leta 1972.³⁷ V svoji karieri je poustvarila večino pomembnejših mezzosopranskih vlog, med

29 Marijan Lipovšek, »Koncert Miloša Brišnika,« *Jutro* 23/99 (1943): 3.

30 NUK, Glasbena zbirka, fond Miloš Brišnik, mapa Kronika, Koncertni list – Nastop gojencev pevske šole prof. M. Brišnika, 10. 9. 1943; Koncertni list – Nastop gojencev pevske šole prof. M. Brišnika, 6. 7. 1944.

31 Lidija Podlesnik Tomášiková, *Življenje in delo Jožeta Osane (1919–1996)* (magistrsko delo, Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za muzikologijo, 2013); Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 779.

32 Iskrena hvala g. Miru Vodušku za posredovanje podatkov.

33 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951; Osebn karton, 1. 9. 1969; Rokopis z osebnimi podatki, brez paginacije.

34 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, mapa Dragica – osebni dokumenti, odločbe, Izpisek iz poročne matične knjige, 7. 8. 1948.

35 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, , mapa Dragica – osebni dokumenti, odločbe, Potrdila Mestnega poglavarstva Ljubljana, 23. 8. 1943.

36 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Potrdilo o članstvu Dragice Sadnik v Opernem studiu Državnega gledališča v Ljubljani, 1. 11. 1944.

37 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, mapa Dragica – osebni dokumenti, odločbe, Sklep o prenehanju dela, 2. 11. 1972.

drugim je bila Azucena, Ulrika, Amneris, Ježibaba, ipd. Uveljavila se je tudi kot koncertna pevkica – veliko je koncertirala v Mariboru, Ljubljani, Beogradu in Dunaju.³⁸

Kot je razvidno iz stanovanjske nakaznice, sta se z Milošem Brišnikom jeseni leta 1945 preselila v Maribor na Aškerčevo 7, kjer sta živela v visokem pritličju (z izjemo leta 1946, ko sta stanovala na Cankarjevi 36³⁹), leta 1962 sta se preselila na Aškerčevo 90,⁴⁰ štiri leta kasneje pa na Kamniško 48, kjer sta bivala do svoje smrti.⁴¹ Zakonca Brišnik sta bila velika ljubitelja izletov, saj v njuni zapuščini zasledimo številne razglednice z motivi slovenskih hribov, gora, jezer in cerkva.⁴²

Brišnikovo delovanje v mestu ob Dravi – Državna glasbena šola (1945–1948)

Po drugi svetovni vojni je glasbeno izobraževanje v Mariboru pričelo dobivati profesionalno podobo, ki je preseгла delovanje predvojne Glasbene matice. Dan po osvoboditvi Maribora, 10. maja 1945, je takratni predvojni ravnatelj Glasbene matice, violončelist Oton Bajde,⁴³ prejel pooblastilo sekretariata Okrožnega odbora OF, da lahko v obdravskem mestu zapleni vsa glasbila v tamkajšnjih učiteljskih, nekdanji nemški glasbeni šoli (*Musik für Jugend und Volk*) ter drugih šolah in zapuščenih stanovanjih nemškega prebivalstva. Ob tem je prejel tudi posebno pravilo, da mu je dovoljeno za prevoz glasbil in notnega materiala legitimirati »krepke moške« ter jim odvzeti dokumente za čas opravljanja dela. Kasneje so to delo opravljali vojni ujetniki. Na ta način je bilo v obdravskem mestu zaseženih okoli tristo klavirjev, harmonijev, čembalo, veliko godal, trobil in pihal ter večje količine notnega gradiva, prav tako pa je k temu pripadal tudi ves arhiv z instrumenti nekdanje Glasbene matice.⁴⁴ Bajde je imel tako ustrezne pogoje, da je ustanovil in organiziral glasbeno šolo, ki je nadaljevala tradicijo predvojne Glasbene matice, a je hkrati preseгла društvene okvirje, saj je finančno podporo zanj prevzel Mestni ljudski odbor kot družbena ustanova.⁴⁵ Na začetku delovanja se je imenovala Državna glasbena šola, čeprav ji ta naziv ni bil priznan z odločbo republiških organov.

Srednja glasbena šola (1948–1962)

Odločbo o ustanovitvi Srednje glasbene šole (dalje SGŠ) je Ministrstvo za prosveto LRS, ki ga je tedaj vodil dr. Jože Potrč, izdalo šele leta 1948, v skladu z navodili Komiteja za

38 Smiljan Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon* (Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko, 1972), 607; Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 990.

39 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Vprašalna pola, 20. 12. 1946.

40 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Odločba o zaposlitvi na Centru za glasbeno vzgojo, 11. 3. 1963.

41 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Potni list Dragice Sadnik, 3. 3. 1966; Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951; Osebn karton, 1. 9. 1969; Rokopis z osebnimi podatki, brez paginacije.

42 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik.

43 Manja Flisar, *Sledi glasbe in plesa* (Maribor: Srednja glasbena in baletna šola, 2006), 38–40, Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 31.

44 Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 22; Darja Koter, *Slovenska glasba 1918–1991* (Ljubljana: Študentska založba, 2012), 246.

45 Manica Špendal, »Razvoj glasbenega življenja v Mariboru,« v *Maribor skozi stoletja, Razprave I* (Maribor: Založba Obzorja, 1991): 657.

kulturo in prosveto vlade FRLJ za reorganizacijo glasbenega šolstva. Šola je bila izrazito kadrovska, kar je omenjena odločba tudi potrjevala. Ministrstvo je v letu 1948 zavod preimenovalo v SGŠ, nižjo stopnjo pa v Nižjo glasbeno šolo (dalje NGŠ) pri SGŠ v Mariboru.⁴⁶ Bajdetu je bilo prav tako s polno politično odgovornostjo zaupano zaposlovanje učiteljev za srednjo glasbeno šolo, ki je spomladi istega leta pričela delovati.⁴⁷ Med prvimi štirimi redno nastavljenimi profesorji je bil zraven violončelista Otona Bajdeta, pianistke Ksenije Ogrin in violinista Tarasa Poljanca v začetku oktobra 1945 nastavljen tudi Miloš Brišnik kot profesor pripravnik za solopetje, prav tako je pričel s poučevanjem italijanščine, fiziologije in diktacije.⁴⁸ Brišnik je bil v prvem šolskem letu do 10. marca 1946 s strani Ministrstva za prosveto Narodne vlade Slovenije nastavljen tudi kot profesor pripravnik na mariborski Državni gimnaziji.⁴⁹ Mestni odbor OF (dalje MOOF) je ustanovi dodelil prostore v protestantskem župnišču na Trubarjevi 1. Šola je z delom pričela 22. maja 1945. Sprva so na Državni glasbeni šoli po načelu širitve glasbene umetnosti med prebivalstvo organizirali tečaje za zborovodje, da bi mariborsko prebivalstvo urili v petju partizanskih pesmi.⁵⁰ Redni pouk se je končal 31. julija 1945. V avgustu in septembru so zaposleni učitelji pomagali ravnatelju Otonu Bajdetu pri urejanju zbirke glasbil in prevzemanju ter ocenjevanju zaplenjenih klavirjev. Potrebno je poudariti, da pouk v ustanovitvenem šolskem letu še ni potekal redno, strokovno in sistematično, saj je bilo takó delo kot zaposlovanje še »v povojih«.⁵¹ Prvo redno šolsko leto se je pričelo 15. oktobra 1945, v katerega je bilo sprejetih 255 učencev.⁵² V začetku novembra se je šola preselila v drugo nadstropje frančiškanskega samostana na Ulici Vita Kraigherja 2. Zaradi neugodnih vremenskih razmer (mraz) in pomanjkanja kuriva je skupinski pouk teorije, intonacije, harmonije in orkestra odpadel vse do 1. aprila 1946.⁵³ V ustanovnem šolskem letu je bilo na oddelek za solopetje vpisanih šestindvajset učencev, od tega triindvajset na nižjo in trije na srednjo stopnjo, potrebno pa je poudariti, da je bilo zanimanje za solopetje v kasnejših letih vedno pri vrhu, takoj za poukom klavirja in violine.⁵⁴ K popularizaciji solopetja je zagotovo pripomogel tudi Miloš Brišnik, ki je z veliko vnemo poučeval in motiviral učence za kvalitetno delo. Šola je že v prvem šolskem letu redno prirejala javne nastope svojih gojencev in kot eno izmed dobro obiskanih prireditev velja omeniti Javno Prešernovo proslavo glasbene šole, ki je bila izvedena 8. februarja leta 1946 v mariborski Kazinski dvorani. Med drugim so na njej uspešno nastopili tudi gojenci solopevskega oddelka, kjer je takrat poučeval zgolj Miloš Brišnik.⁵⁵

46 Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 23.

47 Prav tam, 22.

48 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, *Državna glasbena šola – Poročilo ob 1. šolskem letu 1945/46* (Maribor: Mariborska tiskarna, 1946), 6; Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951; *Srednja glasbena šola Maribor – 10 let v svobodi* (brošura) (Maribor: Srednja glasbena šola, 1955), 6.

49 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Začasni dekret Ministrstva za prosveto Narodne vlade Slovenije, 11. 10. 1945; Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Personalni list, 4. 1. 1960; Osebni karton Miloša Brišnika, 1. 9. 1969.

50 Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 22; Koter, *Slovenska glasba 1918–1991*, 247.

51 Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 24.

52 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, *Državna glasbena šola – Poročilo ob 1. šolskem letu 1945/46*, 7.

53 *Srednja glasbena šola Maribor – 10 let v svobodi* (brošura), 27.

54 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, *Državna glasbena šola – Poročilo ob 1. šolskem letu 1945/46*, 7; Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 27.

55 *Srednja glasbena šola Maribor – 10 let v svobodi* (brošura), 27.

Ob nastopu službe v Mariboru je bil Brišnik že zelo poznan pevski pedagog, saj je pred tem praktično pet let privatno poučeval v Ljubljani. Posamezniki so se nanj obračali tudi za kakšen nasvet oz. pomoč. O tem priča pismo uveljavljenega lirskega basista Aleksandra Kovača, v obdobju 1952–1971 solista mariborske opere, ki pravi: »Spoštovani g. prof. Brišnik! Oprostite mi ko se Vam drznem pisati in prositi za pomoč in nasvet. Moje edino veselje je in je bilo petje. Že v ravni mladosti sem si želel da bi se vzgajal za petje. A mi ni bila nikoli dana prilika. Ker sem sin siromašne matere. V času okupacije so me hoteli dati v šolo kar sem odločno zavrnil. A sedaj po osvoboditvi sem nastopal v Celju na kulturnih prireditvah. A sedaj si želim da bi se lahko posvetil študiju. A nimam denarnih sredstev. Prosil bi Vas da mi sporočite ako se izplača moj glas kultivirati. In če je možnost da bi se lahko v Mariboru pri Vam učil. Ker moje veselje je petje in gledališče. Prosil bi Vas če mi lahko svetujete ali pomagate da bi prišel do študija. Če Vam je tudi mogoče mi poslati eno potrdilo radi mojega glasu da se izplača študij. Da bi prosil v Celju še za pomoč. Z odličnim spoštovanjem, Kovač Aleksander. (P. S. »Pel sem tudi na pevskih tekmah v Mariboru!«)⁵⁶ Ugotovimo, da je Brišnik Kovaču priporočilo za študij najverjetneje posredoval, saj je pevsko šolanje po vojni nadaljeval v Celju pri profesorici Heleni Lapajne, nato pa je leta 1948 pristopil k opernemu zboru v Mariboru in se v naslednjih dveh letih šolal pri Milošu Brišniku na mariborski Srednji glasbeni šoli.⁵⁷

Brišnik se ob prihodu v Maribor ni zadovoljil zgolj s poučevanjem, ampak se je pričel udeleževati tudi širše. Sodeloval je kot popisovalec klavirjev pri okrožnem Zbirnem centru za ocenjevanje klavirjev, bil član OF, sindikata prosvetnih delavcev in Zveze kulturnih in znanstvenih delavcev Mariborske oblasti.⁵⁸ Med drugim je v 40. letih deloval kot organizator in vodja pevskih zborov v mariborskih tovarnah MTT, Thoma, Hutter, Roteks in Svila,⁵⁹ sodeloval pri ocenjevalnih komisijah na pevskih tekmovanjih kulturno-umetniških društev ter vodil kvinteta SKUD-a »Miha Pintar« v Rušah.⁶⁰ Jeseni leta 1948 je bila ustanovljena glasbena šola KUD Jože Hermanko, katere prvi ravnatelj je bil dirigent, zborovodja in skladatelj Maks Unger. Miloš Brišnik je od ustanovitve in vsaj do začetka 60. let tam honorarno poučeval solopetje.⁶¹ V šolskem letu 1949/1950 je bil imenovan za pomožnega inšpektorja za glasbo na gimnazijah in sedemletkah na mariborskem območju, kar je bila zanj izjemna popotnica, ki je potrjevala kakovost njegovega pedagoškega dela.⁶² Ob tem se vprašamo o načinih kadrovanja v letih po drugi svetovni vojni. Ugotovimo, da je na to gotovo vplivalo aktivno politično delovanje posameznika, iz česar sklepamo, da je bil Brišnik najbrž politično ustrezen in zaupanja

56 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Pismo Aleksandra Kovača Milošu Brišniku, Celje, 7. 12. 1945.

57 Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon*, 323; Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 533.

58 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951.

59 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, *Državna glasbena šola – Poročilo ob 1. šolskem letu 1945/46*, str. 6, *Srednja glasbena šola Maribor – 10 let v svobodi* (brošura), 8.

60 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951.

61 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Personalni list, 4. 1. 1960; Vprašalna pola za ocenitev učnega in vzgojnega osebja za šolsko leto 1960/1961, 26. 6. 1961; *Srednja glasbena šola Maribor – 10 let v svobodi* (brošura), 30–31.

62 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Dekret o imenovanju v pomožnega inšpektorja za petje, 5. 12. 1949; Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951.

vreden kandidat za imenovanje v vidnejše funkcije širšega mariborskega okoliša. V obdobju 1946–1951 se je veliko udejstvoval tudi kot kritik opernih predstav, kasneje pa tudi vokalnih koncertov, in sicer pri mariborskem časniku *Vestnik*,⁶³ čigar prva številka je izšla konec maja 1945.⁶⁴ Leta 1951 je opravil strokovni izpit za profesorja srednje šole iz solopetja in tako dokazal strokovno usposobljenost za svoj poklic.⁶⁵ V času, ko je Srednja glasbena šola praznovala desetletnico delovanja, je Brišnik prevzel vodenje novonastalega Društva glasbenih pedagogov, prav tako pa sta bila s kolegom, glasbenim pedagogom in publicistom Vladom Golobom (1914–1986), tudi zunanja sodelavca Zavoda za šolstvo.⁶⁶ Tako sta lahko neposredno vplivala na glasbeno vzgojo v osnovnih šolah ter nižjih glasbenih šolah mariborskega območja. Spoznavala sta številne kadrovske probleme kot tudi nadarjene posameznike, ki sta jih znala usmeriti oz. prepričati, da so se posvetili študiju glasbe.⁶⁷ V marcu 1956 je bil Brišnik ponovno imenovan v pomožnega inšpektorja za petje na področju OLO Maribor, v šolskem letu 1958/1959 pa je kot pomožni inšpektor deloval na področju glasbene šole in pouka glasbe na osnovnih šolah, na matični ustanovi pa je zraven solopetja na obeh stopnja poučeval še metodiko petja na SGŠ.⁶⁸ Njegovo delovanje je bilo v 50. letih v Mariboru široko razvejano in kot kaže, je bil Brišnik za časa svojega življenja prava ikona mariborskega glasbenega življenja na pedagoškem področju.

Šolsko leto 1961/1962 je bilo za solopevsko izobraževanje na Srednji glasbeni šoli v Mariboru izjemnega pomena, saj je bila na pobudo Miloša Brišnika in sopranistke Jelke Cimerman Iglič (1911–2003), ki je do upokojitve leta 1959 delovala kot solistka v mariborski operi,⁶⁹ ustanovljena operna šola, znotraj katere je delovala tudi dramska skupina. Eden največjih uspehov operne šole predstavlja uprizoritev Puccinijeve opere *La Bohème* v mariborskem gledališču leta 1971 ob 25-letnici delovanja šole. Operni orkester je igral pod taktirko dirigenta Vladimirja Koblerja, zbor je pripravil zborovodja Gustav Rakuša, kot solisti pa so se predstavili gojenci operne šole, med katerimi zasledimo tudi Brišnikove učence,⁷⁰ in sicer: Bredo Janko, ki se je prav tako kot njen profesor uveljavila kot predana in uspešna solopevska pedagoginja na Srednji glasbeni šoli pri CGV,⁷¹

63 *Srednja glasbena šola Maribor – 10 let v svobodi* (brošura), 8; Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon*, 81–82.

64 Časnik *Vestnik* je neposredni predhodnik časnika *Večer*, ki je pod tem imenom pričel izhajati septembra 1952. »Zgodovinski mejniki časnika *Večer*« dostop: <http://predstavitev.vecer.com/v1/sl/?kaj=Zgodovina>, obiskano 14. 5. 2016.

65 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Življenjepis, rokopis, 29. 6. 1951.

66 Vasja Sterlé, »Štirideset let kulturnega poslanstva, v: *Srednja glasbena in baletna šola Maribor 1945–1985* (jubilejni almanah) (Maribor: Srednja glasbena in baletna šola Maribor, 1985), 8; Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 297.

67 Sterlé, »Štirideset let kulturnega poslanstva,« 8.

68 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Odločba o imenovanju v pomožnega inšpektorja za petje, 5. 3. 1956; Vprašalna pola za ocenitev učnega in vzgojnega osebeja za šolsko leto 1958/1959, 25. 6. 1959.

69 Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon*, 227–228, Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 541.

70 Sterlé, »Štirideset let kulturnega poslanstva,« 11; Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 66.

71 Bredo Janko med viri zasledimo poimenovano tudi kot Bredo Bajec in Bredo Brkič – priimka je prevzela po svojih partnerjih ob porokah, vendar je pred smrtjo ponovno privzela svoj dekliški priimek Janko. Kot redna pedagoška sodelavka je na mariborski glasbeni ustanovi delovala trideset let (1964–1994), po upokojitvi pa je honorarno poučevala še vsaj do konca šolskega leta 1996/1997. Hvala gospe Jolandi Korat in gospodu Danilu Kostevšku za posredovanje podatkov. Šmid in Sterlé, »Sodelavci Srednje glasbene in baletne šole Maribor,« 34.

junaškega tenorista, delujočega v mariborski operi, Ervina Ognerja,⁷² lirskega baritonista Emila Baronika, ki je od leta 1963 poustvaril že več kot 120 likov železnega opernega repertoarja in kot gostujoči solist še danes sooblikuje predstave v mariborski operi⁷³ ter basista Franca Javornika, ki je polnih trideset let poustvarjal lirske in komične glavne vloge v ljubljanski operi.⁷⁴ Brišnik je v svoji bogati pedagoški karieri med drugim poučeval tudi sopranistko Nado Zrimšek Slana, eno vodilnih solistk mariborske opere v drugi polovici 20. stoletja,⁷⁵ mezzosopranistko Vero Klemenšek, ki se je leta 1963 preselila in kasneje uveljavila v nemškem Dortmundu,⁷⁶ koncertno pevko, mezzosopranistko Evo Novšak Houška, sicer dolga leta redno profesorico in predstojnico pevskega oddelka na ljubljanski akademiji za glasbo,⁷⁷ ter številne posameznike, ki so se uveljavili v drugih poklicih kulturnega življenja. Nekdanji Brišnikov učenec, muzikolog Ivan Pal, se svojega profesorja spominja takole: »Kot pevski pedagog je profesor Brišnik name napravil velik vtis, tako s svojo požrtvovalnostjo (veliko ur je dijakom »dodajal« v svojem prostem času – če v šoli ni bilo proste pevske učilnice, tudi na njegovem domu) kot s sposobnostjo usmerjanja pevskega razvoja v smer, ki jo nakazuje že naravna postavitev glasu. Čeprav sem pri profesorju Brišniku delal samo 4 leta (2 leti pripravnice srednje glasbene šole in dva letnika srednje stopnje), mi je pevska podlaga zadoščala, da sem lahko v Ljubljani čez nekaj let, poleg študija muzikologije, uspešno zaključil srednjo stopnjo glasbenega izobraževanja – smer solopetje.«⁷⁸

Skozi desetletja delovanja je mariborska glasbena institucija vse bolj pridobivala na veljavi – število učencev je naraščalo in s tem tudi potrebe po novih kadrih. Kot rečeno, je bilo tudi zanimanje za solopevsko izobraževanje v porastu in kaj kmalu Brišnik kot edini pevski pedagog ni zmožal več vseh obveznosti opravljati sam. Po dveh letih se mu je tako pridružila honorarna sodelavka Elizabeta Krejči,⁷⁹ v kasnejših letih pa so se v »njegovem obdobju« zvrstili še Mira Končič-Mracsek, ki je bila del solopevskega kolektiva sooblikovala skoraj dvajset let,⁸⁰ že omenjena Brišnikova nekdanja učenka Breda Janko ter uveljavljena operna pevka in režiserka, sopranistka Erika Druzovič, ki je honorarno delovala v zadnjih dveh letih pred Brišnikovo upokojitvijo.⁸¹ Učnih načrtov, na podlagi katerih je potekalo solopevsko izobraževanje v Mariboru, med dosegljivimi viri ni bilo

72 Ervin Ogner je bil član Opere v Mariboru v obdobju 1966–1983. Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon*, 479, Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 768.

73 Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon*, 41; Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 40.

74 Franc Javornik je bil član ljubljanske opere v obdobju 1970–2000. Stanonik in Brenk, *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*, 403.

75 Nada Zrimšek Slana je v mariborski operi aktivno delovala med leti 1955 in 1980. Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon*, 804–805.

76 Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon*, 289.

77 Samec, ur., *Slovenski gledališki leksikon*, 474.

78 Pogovor z Ivanom Palom – korespondenco v elektronski obliki hrani avtorica, 3. 5. 2016.

79 Elizabeta Krejči je kot honorarna pedagoška sodelavka na Srednji glasbeni šoli v Mariboru delovala v obdobju 1947–1953. Milena Šmid in Vasja Sterlé, »Sodelavci Srednje glasbene in baletne šole Maribor,« v: *Srednja glasbena in baletna šola Maribor 1945–1985* (jubilejni almanah) (Maribor: Srednja glasbena in baletna šola Maribor, 1985), 38.

80 Mira Končič-Mracsek je na mariborski glasbeni ustanovi kot redna pedagoška sodelavka delovala v obdobju 1956–1974, nato pa je še eno leto delovala honorarno. Šmid in Sterlé, »Sodelavci Srednje glasbene in baletne šole Maribor,« 36.

81 Erika Druzovič je kot solopevska pedagoginja v Mariboru delovala v obdobju 1975–1977. Šmid in Sterlé, »Sodelavci Srednje glasbene in baletne šole Maribor,« 37.

zaslediti, predvidevamo pa, da je pouk potekal na podlagi teh, ki so za celotno vertikalno solopevskega izobraževanja stopili v veljavo z letom 1936. Osnoval jih je eden najpomembnejših slovenskih in jugoslovanskih glasbenih poustvarjalcev 20. stoletja ter izjemno uspešen pevski pedagog, basist Julij Betetto, ki je v letih 1953–1955 nadziral mariborski solopevski pouk kot honorarni inšpektor.⁸² Kot je razvidno iz poročil, ki jih je Betetto po opravljeni inšpekciji moral oddati pristojnemu okrajnemu oz. mestnemu ljudskemu odboru, Svetu za prosveto in kulturo ter ravnatelju posamezne glasbene šole, je bilo opaziti vsako leto višji nivo umetniškega poustvarjanja učencev, kar nedvomno pričča o kvalitetni izbiri kadra na oddelku za petje.⁸³

Center za glasbeno vzgojo (1962–1977)

Ena pomembnejših prelomnic za mariborsko glasbeno ustanovo je bilo leto 1962, saj je Okrajni ljudski odbor (dalje OLO) Maribor 7. julija tega leta sprejel odločbo o ustanovitvi Centra za glasbeno vzgojo, pod okrilje katerega je spadala Nižja glasbena šola (združeni NGŠ pri SGŠ in GŠ KUD Jože Hermanko), Srednja glasbena šola (nekdanja SGŠ Maribor), Šola za ritmiko in ples (nekdanja baletna šola v sklopu SNG Maribor), Izposojevalnica instrumentov (nekdanja Izposojevalnica klavirjev Maribor) ter Arhiv s fonoteko.⁸⁴ S 1. avgustom je prosvetni odsek OLO razrešil dotedanjega ravnatelja Otona Bajdeta, ki je s svojim pedagoškim in umetniškim delom ter organizacijskimi sposobnostmi pustil neizbrisen pečat na področju glasbenega šolstva in na sploh glasbenega življenja v Mariboru ter na njegovo mesto imenoval Vlada Goloba.⁸⁵ Novoimenovani zavod je z delom pričel 1. septembra 1962. Za pedagoškega vodjo NGŠ je imenoval Srečka Grušovnika, pedagoški vodja SGŠ pa je postal Miloš Brišnik.⁸⁶ Svoje delovanje na nižji oz. srednji stopnji je Brišnik opravljal profesionalno in učinkovito, kar se kaže tudi v oceni, ki jo je o njem podal takratni ravnatelj Vlado Golob. Med drugim je zapisal takole: »[...] Uresničuje zahteve predpisanega učnega načrta in dosega prav lepe uspehe. Učencem je vpisal v kontrolne knjižice okvirne učne načrte. Ročni katalog vodi v redu, posebej pa še pregled z učenci predelane literature. V razredu vzdržuje med poukom prijetno razpoloženje, kar ugodno vpliva na potek dela. Poučuje z vidnim veseljem, pazljivo in požrtvovalno. Učno snov pri pouku smiselno razporeja. Skrbi za pester učni program, pogosto pripravlja dijake za javne nastope in proslave. Posveča tudi pozornost muziciranju v ansamblih. Posvetuje se o vzgojnih problemih z ravnateljem. Do dijakov in članov učiteljskega zbora je prijazen. Je dosegel odličen uspeh s svojo dijakinjo na republiški in zvezni reviji mladih glasbenikov. Obiskuje šolske prireditve. [...] Se zanima za sodobno glasbeno literaturo in jo uporablja pri pouku. [...]»⁸⁷ Kot razberemo iz virov, je Brišnik postopoma zraven pedagoškega udejstvovanja in pedagoškega vodenja SGŠ sprejemal tudi vse vidnejše funkcije v CGV. V decembru 1962 je bil imenovan v

82 NUK, Glasbena zbirka, fond Julij Betetto, mapa Konservatorij, Akademija, poučevanje, Inšpekcije v letih 1953–1955, brez paginacije. O življenju in delu Julija Betetta glej tudi: Tina Bohak, *Julij Betetto (1885–1963) – nestor opernih in koncertnih pevcev* (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2015).

83 NUK, Glasbena zbirka, fond Julij Betetto, mapa Konservatorij, Akademija, poučevanje, Inšpekcije v letih 1953–1955, brez paginacije.

84 Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 49.

85 Prav tam, 27, 67–68.

86 Sterlé, »Štirideset let kulturnega poslanstva,« 9; Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 49.

87 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Vprašalna pola za ocenitev učnega in vzgojnega osebja za šolsko leto 1960/1961, 26. 6. 1961.

namestnika ravnatelja,⁸⁸ v februarju naslednjega leta pa je bil s strani šolskega odbora imenovan v funkcijo načelnika solopevskega oddelka Srednje glasbene šole pri CGV, ki jo je opravljal vsaj do začetka 70. let.⁸⁹ V šolskem letu 1963/1964 se je CGV moral preseliti iz frančiškanskega samostana na Mladinsko ulico 12,⁹⁰ kjer glasbeno izobraževanje poteka še danes pod okriljem Konservatorija za glasbo in balet Maribor. V kasnejših letih je položaj pedagoškega vodje srednje šole postal za Brišnika precej obremenjujoč, saj mu je vodstvo, kljub vse večjim zadolžitvam, želelo zmanjšati mesečni dohodek.⁹¹ Brišnik je tako zaradi njemu nerazumljivih razmer konec maja 1968 v utemeljitvi k prošnji za njegovo razrešitev s 1. julijem med drugim zapisal, »[...] *da je položaj pedagoškega vodje srednje glasbene šole, v sedanji situaciji, toliko razvrednoten, da ne morem prevzeti odgovornosti na nadaljnje uspešno delo in v redu vršiti funkcij, kot jo določa statut centra za glasbeno vzgojo.*«⁹² S strani vodstva zavoda mu je bila, kot je razvidno iz rokopisnega pripisa na tem dopisu, želja ugodena.⁹³

Čeprav je imel Brišnik izjemno zapolnjen urnik s poukom in z drugimi organizacijskimi funkcijami znotraj redne službe, se tudi v kasnejših letih, ko je bil že prileten gospod, svojim izvenšolskim dejavnostim in funkcijam ni odpovedal. V obdobju 1956–1966 je bil med drugim predsednik Društva glasbenih pedagogov Podravja Maribor, član Okrajne komisije za glasbo pri OLO Maribor, član glasbenega sosveta pri 6. svetu *Svobod*, strokovni vodja Planinskega okteta, član glasbene komisije pri Zvezi prijateljev mladine, član upravnega odbora Izposojevalnice klavirjev, član sveta Radia Maribor, član šolskega odbora GŠ Jože Hermanko, član odbora Zveze mariborskih kulturnih delavcev, inšpektor za glasbeni pouk na osemletkah ter strokovni inšpektor za glasbene šole in predstavnik družbene skupnosti v gledališkem svetu SNG Maribor.⁹⁴ V šestdesetih letih je pričel delovati tudi kot honorarni sodelavec na Višji pedagoški šoli v Mariboru (1960–1962), kjer je predaval fiziologijo – fonetiko, solfeggio – diktat ter izobrazbo glasu,⁹⁵ prav tako je honorarno deloval tudi kot profesor fiziologije in fonetike na Pedagoški akademiji v Mariboru, kjer je predaval izobrazbo glasu, solfeggio in teorijo.⁹⁶ Predvidevamo, da je

88 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Soglasje občinskega ljudskega odbora o imenovanju Miloša Brišnika za namestnika ravnatelja, 18. 12. 1962.

89 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Odločba o imenovanju Miloša Brišnika za načelnika solopevskega oddelka Srednje glasbene šole pri Centru za glasbeno vzgojo, 13. 2. 1963; Odločba o imenovanju Miloša Brišnika za načelnika solopevskega oddelka CGV v šolskem letu 1969/1970, 31. 10. 1969.

90 Flisar, *Sledi glasbe in plesa*, 52.

91 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Dopis Miloša Brišnika vodstvu CGV, 20. 6. 1965.

92 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Dopis Miloša Brišnika Svetu šole CGV o ostavki na položaj pedagoškega vodje CGV, 28. 5. 1968.

93 Prav tam.

94 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, mapa Miloš – imenovanja, Odločbe o imenovanjih 1956–1966; Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Personalni list, 4. 1. 1960; Vprašalna pola za ocenitev učnega in vzgojnega osebja za šolsko leto 1960/1961, 26. 6. 1961; Vprašalna pola za ocenitev učnega in vzgojnega osebja za šolsko leto 1958/1959, 25. 6. 1959; Vprašalna pola za ocenitev učnega in vzgojnega osebja za šolsko leto 1959/1960, 25. 6. 1960.

95 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, mapa Miloš – imenovanja, Potrdilo o honorarnem delu na Višji Pedagoški šoli v Mariboru, 8. 5. 1961; Pogodba o zaposlitvi, 30. 12. 1961.

96 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, mapa Miloš Brišnik – odločbe, imenovanja, napredovanja, Pogodba o zaposlitvi, 1. 10. 1963; Pogodba o honorarnem delu Miloša Brišnika na Pedagoški akademiji v Mariboru, 1. 10. 1964.

funkcije opravljal odgovorno in vestno, sicer mu v tolikšnem obsegu ne bi bile zaupane. S svojim vsestranskim delovanjem in bogatimi izkušnjami je pomagal pri oblikovanju in razvijanju amaterskega glasbenega življenja v širšem mariborskem okolišu in posledično tudi pripomogel k rasti kvalitete amaterskih glasbenih ansamblov v teh krajih.

Miloš Brišnik je kot redni pedagoški sodelavec na mariborski glasbeni šoli deloval vse do upokojitve, 15. septembra 1973, nato pa je na tej ustanovi kot pevski pedagog honorarno deloval še pet let in aktivno sodeloval tudi kot režiser koncertov pevskega oddelka ter raznih drugih proslav. Prav tako je sodeloval pri sestavi programov in po potrebi prevajal besedila pesmi, samosppevov in arij iz tujega v slovenski jezik.⁹⁷ V zadnjem dejavnem šolskem letu 1977/1978 je doživel ponovno reorganizacijo šole, ki se je preimenovala v Zavod za glasbeno in baletno izobraževanje Maribor, mesto ravnatelja pa je prevzel skladatelj, dirigent in pedagog Stane Jurgec.⁹⁸ Svojo življenjsko pot je Miloš Brišnik sklenil 11. julija 1990.⁹⁹ Pokopan je skupaj z ženo Dragico na pobeškem pokopališču v Mariboru.¹⁰⁰

Sklep

Kot pevski pedagog in vsestranski kulturnik ter široko razgledan intelektualec je Miloš Brišnik pomembno sooblikoval razvoj glasbenega življenja v Mariboru v 2. polovici 20. stoletja. Šolan glasbenik, ki se je izpopolnjeval tudi izven meja, je svojo težnjo po pedagoškem udejstvovanju udejanjil leta 1940, ko je ustanovil svojo pevsko šolo v Ljubljani. Kljub bridki izkušnji, ki jo je s kritiko Marijana Lipovška doživel po svojem koncertnem debutu na odru ljubljanske Filharmonije leta 1943, ni opustil svoje velike ljubezni do petja in se še intenzivneje posvetil pedagoškemu delu. S tem si je gotovo pridobil pomembno prepoznavnost in izkušnje, s pomočjo katerih je na povabilo ravnatelja Otona Bajdeta pričel kot edini pedagog poučevati solopetje na novoustanovljeni Državni glasbeni šoli v Mariboru po drugi svetovni vojni. Kasneje je kot profesor na nižji in srednji stopnji več kot trideset let deloval tudi v njenih prenovljenih organizacijskih oblikah Srednji glasbeni šoli, Centru za glasbeno vzgojo ter Šoli za glasbeno in baletno izobraževanje Maribor. S prihodom Miloša Brišnika se je pričelo novo razvojno obdobje profesionalnega poučevanja solopetja v Mariboru. Svoje delo je opravljal z veliko vnemo in s predanostjo ter tako užival ugled profesorja, ki so mu bile zaupane tudi druge pomembne funkcije v instituciji – med drugim je bil imenovan v pedagoškega vodjo srednje šole ter načelnika solopevskega oddelka. Glede na poustvarjalne uspehe njegovih učencev, ki so se uveljavili tako na umetniškem kot tudi

97 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Pogodba o delu, 27. 12. 1973; Pogodba o delu, 16. 10. 1974.

98 Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik, Odločba o prenehanju delovnega razmerja, 11. 9. 1973; UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, mapa Miloš Brišnik – odločbe, imenovanja, napredovanja, Pogodba o honorarnem delu Miloša Brišnika, 25. 1. 1978; Milena Šmid in Vasja Sterlé, »Sodelavci Srednje glasbene in baletne šole Maribor,« v: *Srednja glasbena in baletna šola Maribor 1945–1985* (jubilejni almanah) (Maribor: Srednja glasbena in baletna šola Maribor, 1985), 36.

99 UKM, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik, Izpisek iz matične knjige umrlih, 23. 7. 1990.

100 Iskrena hvala g. Miru Vodušku za posredovanje podatkov.

pedagoškem področju, sploh ni naključje, da se je Brišnik veliko udejstvoval tudi v izvenšolskih dejavnostih. S svojim široko razvejanim, vsestranskim delovanjem je imel kot inšpektor in honorarni sodelavec vpogled v celotno vertikalno glasbenega izobraževanja – od pouka v osnovnih in glasbenih šolah do izobraževanja na Višji pedagoški šoli in Pedagoški akademiji v Mariboru. Tako je na konstruktiven način z nasveti pripomogel k izboljšanju kvalitete glasbenega izobraževanja v Mariboru in širši okolici, gotovo pa je marsikdaj prepoznal tudi kakšnega nadarjenega posameznika ter ga spodbudil k obiskovanju pouka solopetja.

Miloš Brišnik, danes pozabljen, mariborski pevski pedagog, je v mestu ob Dravi ob ustanovitvi Državne glasbene šole po drugi svetovni vojni kot prvi postavil trdne temelje profesionalnega poučevanja solopetja in zapustil neizbrisno sled, ki je pomembno vplivala na kakovost pedagoškega udejstvovanja njegovih naslednikov v Mariboru in širši okolici.

Literatura

50 let Srednje glasbene in baletne šole v Mariboru: 1945–1995 (jubilejni almanah). Maribor: Srednja glasbena in baletna šola Maribor, 1995.

Arhiv Konservatorija za glasbo in balet Maribor, fond Miloš Brišnik.

Bohak, Tina. *Julij Betetto (1885–1963) – nestor opernih in koncertnih pevcev*. Ljubljana: Akademija za glasbo, 2015.

Cigoj Krstulović, Nataša. *Zgodovina, spomin, dediščina: ljubljanska Glasbena matica do konca druge svetovne vojne*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2015.

Časnik *Večer*. »Zgodovinski mejniki.« Dostop: <http://predstavitev.vecer.com/v1/sl/?kaj=Zgodovina>, obiskano 14. 5. 2016.

Debeljak, Tine. »Pred prvim pevskim nastopom tenorista prof. M. Brišnika. *Slovenec* 71/96 (1943): 3.

Državna glasbena šola – Poročilo ob 1. šolskem letu 1945/46. Maribor: Mariborska tiskarna, 1946.

Flisar, Manja. *Sledi glasbe in plesa*. Maribor: Srednja glasbena in baletna šola, 2006.

Korat, Jolanda. Osebni pogovor. Maribor. 17. 5. 2016.

Kostevšek, Danilo. Osebni pogovor. Maribor. 18. 5. 2016.

Koter, Darja. *Slovenska glasba 1918–1991*. Ljubljana: Študentska založba, 2012.

Neznan avtor, »Braslovče,« *Slovenec* 61/187 (1933): 7.

Neznan avtor, »Iz Mozirja,« *Jutro* 11/173 (1930): 5.

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Glasbena zbirka, fond Glasbena matica, konservatorij.

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Glasbena zbirka, fond Julij Betetto.

- Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Glasbena zbirka, fond Miloš Brišnik.
- Pal, Ivan. Pogovor. Korespondenco v elektronski obliki hrani avtorica. 3. 5. 2016.
- Podlesnik Tomášiková, Lidija. *Življenje in delo Jožeta Osane (1919–1996)*. Magistrsko delo, Filozofska fakulteta Ljubljana, Oddelek za muzikologijo, 2013.
- Poročilo društva Glasbene matice v Ljubljani o šolskem letu 1929/1930*. Ljubljana: Glasbena matica, 1930.
- Lipovšek, Marijan. »Koncert Miloša Brišnika,« *Jutro* 23/99 (1943): 3.
- Samec, Smiljan, ur. *Slovenski gledališki leksikon*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko, 1972.
- Srednja glasbena šola Maribor – 10 let v svobodi* (brošura). Maribor: Srednja glasbena šola, 1955.
- Srednja glasbena in baletna šola Maribor 1945–1985* (jubilejni almanah). Maribor: Srednja glasbena in baletna šola Maribor, 1985.
- Stanonik, Tončka, in Lan Brenk. *Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008.
- Špendal, Manica. »Razvoj glasbenega življenja v Mariboru.« V *Maribor skozi stoletja, Razprave I*, 657. Maribor: Založba Obzorja, 1991.
- Univerzitetna knjižnica Maribor, Glasbena in filmska zbirka, Zapuščina Miloša Brišnika in Dragice Sadnik.
- Vodušek, Miro. Osebni pogovor. Maribor. 29. 4. 2016.